

РОЖКОВА НАДІЯ, студентка 4
курсу факультету менеджменту і
бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Сидоренко А. І.,
к. п. н., доцент

ЧИТАЦЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ В БІБЛІОТЕКАХ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Основною ознакою роботи читацьких об'єднань є активна комунікація користувачів бібліотеки, в умовах якої інформація не тільки передається, а й уточнюється, формується і розвивається. Крім того, в об'єднаннях користувачі бібліотеки набувають навички суспільної діяльності в дусі толерантності, одержують можливість емоційного розкріпачення, психологічної розрядки, для них створюються умови для самовиразу, самоствердження, реалізації духовного та інтелектуального потенціалу. На думку українського філософа В. Трипольського суспільство сьогодні знаходиться на тому ступені історичного розвитку, коли його прогрес визначається не стільки продуктивним використанням зовнішніх щодо людини ресурсів, скільки саморозвитком і самовдосконаленням самої людини. Міжособистісні стосунки, що виникають під час спільної діяльності членів об'єднань, є важливим елементом соціального буття суспільства. Справжня людська спільнота, справжнє спілкування між людьми є неможливими на жодних підставах, окрім справжньої солідарності та розуміння людиною самої себе як істоти, призначеної бути вільною (Х.-Г. Гадамер). Тому виявлення закономірностей функціонування читацьких об'єднань як малих груп сприяє кращому розумінню процесів, що відбуваються в суспільстві в цілому.

Читацькі об'єднання почали особливо швидко розповсюджуватися з початку 80-х років ХХ ст. В цей час з'явилась велика кількість публікацій, методичних матеріалів, які узагальнюють досвід конкретних читацьких об'єднань. На сторінках професійних видань висвітлювався інструментальний аспект діяльності читацьких об'єднань, що створюються при бібліотеках, наприклад в статтях: Б. Алескерової, Г. Алієвої, С. Белокурової, М. Болотова і М. Гавриленко, І. Гайдукової, Л. Галахової, Л. Гітіної, Л. Ішутіної, Г. Кулаги, Н. Лошкарьової, С. Матліної, Н. Слайковської, І. Степикіної. Читацькі об'єднання як форма бібліотечного обслуговування населення розглядались у дисертаціях Н.І. Карпової, В.В. Садурської, Н.А.Бачинської та Н.П. Бурої. У дисертації Н.І. Карпової відображено довоєнний період розвитку гуртків, товариств «друзів книги» при бібліотеках. В дослідженні В.В. Садурської розглядається роль читацьких об'єднань в процесі формування пізнавальної активності старшокласників. Близька до неї робота Н.А. Бачинської, яка досліджує формування особистості підлітків в клубах за інтересами в умовах бібліотеки для дітей в історико-педагогічному, психологічному і бібліотекознавчому

аспекті І.Ф. Іванова дослідила питання виявлення особливостей розвитку і діяльності читацьких об'єднань як перспективної форми роботи бібліотеки, теоретично обгрунтовала та експериментально підтвердила той факт, що читацькі об'єднання розвиваються у відповідності з загальними тенденціями малих соціальних груп, але мають особливості, пов'язані зі специфікою читацької діяльності. [1].

У працях Ю.П. Мелентьєвої, І.А. Мейжис порушувалось питання про необхідність розробки проблеми бібліотечного обслуговування соціально-психологічних груп, включаючи об'єднання. Клубне аматорське об'єднання, як одна з форм роботи по формуванню у підлітків любові до книги, потреби в читанні, стало предметом розглядання дисертації М.М. Чепіль. Автор описала особливості їхньої діяльності, обгрунтувала закономірності входження підлітків в подібні об'єднання, але не ставила собі за мету аналіз процесів групового функціонування.

В читацьких об'єднаннях виробляються нові цінності, які можуть інтенсифікувати духовне життя не лише окремих особистостей, а також суспільства в цілому. Крім того, читацькі об'єднання сприяють збереженню існуючих культурних цінностей [1,2].

У м. Миколаєві, як в країні і, власне, у світі продовжує існувати і навіть розвиватися рух ентузіастів більш тісного спілкування однодумців в читацьких об'єднаннях та клубах за інтересами. Не зайвим буде заглибитися в історію предмета, щоб нагадати або освіжити в пам'яті, що є справжній Клуб? Дане слово і явище прийшло до нас з Англії. Означає воно організацію добровільно створених груп людей з метою спілкування за інтересами. Ці інтереси можуть бути політичного, наукового, художнього, спортивного та іншого характеру, а спілкування являє собою спільний відпочинок і розваги. Такі клуби існують зазвичай за рахунок внесків його членів. Перший Клуб був створений в XVI столітті, а в XVII заснований один з найстаріших клубів – «Фрайді Стріт», членом якого був сам Вільям Шекспір.

Розглянено особливості клубного руху на прикладі Миколаївської науково-педагогічної бібліотеки. За 60 років свого існування в ній діяли Клуби молодого фахівця, «Факел», «Дружба», ветеранів бібліотечної справи, «Літературна вітальня», «Салон красного письменства». Також два клуби - літературно-філософський клуб «Перспективи», датою народження якого було 9 листопада 2002 року, і дискусійний клуб «Позиція», що також з'явився в листопаді, тільки 2007 року, на зміну першому. Правильніше буде сказати, що з клубом «Перспективи» відбулася своєрідна «реінкарнація» в клубі «Позиція».

Відгук працівників науково-педагогічної бібліотеки щодо проведення засідання клубу «Позиція» свідчить про його доцільність, важливість та перспективність: «Досвід проведення першої дискусії - безцінний досвід. Можливо не все вийшло, як зазначалось, але головне в тому, що стало зрозуміло: ми на вірному шляху, саме цього ми підсвідомо хотіли. Полеміка була професійною, витриманою в етичних нормах дискусії, невимушеною, актуальною і дуже цікавою. Поняття «глобалізація» дуже містке, тому були обрані для обговорення тільки три її аспекти - глобалізація в політиці, економіці та культурі» [3]. Сьогоднішній філософський клуб «Позиція» став ще більш

відкритим та дискусійним, склад його членів майже не змінився: вчителі, наукові працівники, вчені, студенти та інші, які знаходять для себе те, що всіх об'єднує – «розкіш людського спілкування», інтерес оточуючих до будь-якої проголошеної думки та позитивний настрій [5].

Молодіжний літературний клуб «Alternative», створений у Миколаївській науково-педагогічній бібліотеці, досить молодий клуб, йому тільки чотири роки. Форми заходів завжди змінюються, але найчастіше у проведенні зустрічей клубу використовується форма «круглого столу». Рекламування клубу ніколи не припиняється; активісти клубу завжди в пошуках нових форм зустрічей, модераторів, молодих початківців письменників, художників, фотографів. Головним завданням клубу є популяризація читання як найбільш доступного, розвиваючого, навчального виду дозвілля. Отже, зрозуміло, що основна цільова аудиторія клубу – це студентська молодь та старшокласники, яким до вподоби цікаві теми та дискусії на теми: «Книги, які змінили світ», «Магічний реалізм», «Сучасний український детектив» та ін.

Отже, виникнення читацьких об'єднань лежить на складному перехресті соціальних і психологічних детермінант, серед яких базовими є фактори соціального характеру. Читацькі об'єднання виступають як своєрідна функціональна одиниця соціокультурної структури суспільства, діяльність якої спрямована на підтримання духовних цінностей в суспільстві.

Процес виникнення читацьких об'єднань складається, по-перше, з формального створення групи ініціаторами (користувачами або працівниками бібліотеки), а, по-друге, поступового приєднання до нього конкретних індивідів. Сам факт формування читацьких об'єднань обумовлений зовнішніми обставинами, але їх діяльність залежить від особистісних мотивів індивідів, їх потреби в спілкуванні, пізнанні, самореалізації, бажання належати до певної групи [4].

Список використаних джерел:

1. Іванова І.Ф. Читацькі об'єднання в публічних бібліотеках: особливості розвитку і діяльності : автореф. дис. на здоб. ступ. к.п.н. за спеціальн. 07.00.08 «Книгознавство, бібліотекознавство та бібліографознавство». – К., 1998. – 21 с.
2. Іванова, І.Ф. Читацькі об'єднання: соціально-психологічні особливості виникнення і функціонування / І.Ф. Іванова // Культура України: історія і сучасність: Респ. наук.-теоретич. конф., 26-28 жовтня 1992 р. / ХДІК. – Х., 1992. – С. 315-316.
3. Клуб – это общность интересов, или клубное движение в библиотеке : из опыта работы / сост. Е.А.Тимченко, А.С. Зимин. – Николаев : Научно-педагогическая библиотека. – 2010. – 24 с.
4. Полякова, І.А. Читацький клуб: його надбання і проблеми (з досвіду роботи читацьких клубів за інтересами у бібліотеках Миколаївської області) / І.А. Полякова, І.Ф. Іванова, І.А. Мейжис; Держ. б-ка України, Миколаївська обл. наук. б-ка ім. О. Гмирьова, Миколаївський філіал Київ. держ. ін-ту культури. – К., 1992. – 8 с.
5. Тимченко, Е. Клубам – быть / Е. Тимченко // Освітнянин : інформаційний бюлетень. – 2014. – №1 (31). – С. 9.